

gebiedsdeelen van het Rijk en behoudens de gebrekkige kennis van het recht die ook in het Westen wel voorkwam. Zoo is het ook niet aannemelijk dat men een eigen nieuw autonoom christelijk rechtsstelsel tegenover het Romeinsche recht zou zijn gaan opbouwen.

Eenzelfde gebruik van het Romeinsche recht als de kerkvaders maken vindt men trouwens ook reeds in de brieven van Paulus. Cavigioli ³⁰⁾ heeft aangewezen hoe in die brieven de apostel blijk geeft van een heldere voorstelling van voorschriften van het Romeinsche recht betreffende adoptie, testamentair erfrecht, erfrecht bij versterf, eigendom en bezit, chirographum, sponsor, expromissor en meer andere rechtsfiguren. (De *acceptilatio* is in Rom. 4 : 6 naar voren getreden door de pen van den vulgaat-vertaler). „Die Art und Weise.., in welcher Paulus für christliche Dinge Bestimmungen des römischen Rechts als Bilder verwendet, namentlich die Schlussfolgerung, welche er aus der Analogie desselben ableitet, scheint auf der Voraussetzung zu beruhen, dass der römischen Rechtsordnung eine gewisse sittliche Vernünftigkeit zukommt“, had reeds een vroegere auteur geschreven ³¹⁾. Het apostolisch voorbeeld verbiedt de houding der kerkvaders, die evenals Paulus onder het Romeinsche recht leefden, tegenover dat recht als toevallig of zonder beteekenis te beschouwen. Hoe zouden zij de noodzakelijkheid hebben gevoeld tegenover dat recht een eigen rechtsstelsel te gaan opbouwen?

Er is meer dat zich daartegen verzet. In de eerste eeuwen der kerk, in die periode van wondersnelle verbreiding, van felle conflicten met het heidendom, van telkens weer opvlammende bloedige vervolging, waarin van alle zijden op de aandacht beslag gelegd werd door de apologetiek, door de inrichting der groeiende kerk, door werken van barmhartigheid, door de voortdurende dreigende vervolging, door de pijnlijke vraag van de kerkelijke positie der lapsi, van hen die onder den druk der vervolging Christus verloochend hadden, — zou in dien tijd de belangstelling zich gericht hebben op het opbouwen van een stelsel van privaatrecht, gesteld al dat de krachten daarvoor